

nr. 12/2018

operei *Oedipe*) despre arta

stului cu societatea

it inovatoare și cu efect în Lidia Vidu i-a conceput și *Mathis der Maler* (Mathis) ațională Radio dirijată de rian Țuțu, miercuri 13 sep-ă proiectie multimedia, de enascentiste prin culorile t. Vocile în distribuție (de xt românesc, se-nfășurau registrul acut, după indi-

Lester Lynch (*Mathis*), rt Ernst (*Hans Schwalb*), 'elfenstein), Martin Snell ), Cosmin Ifrim (*Sylvester* 'ocile bărbătești evoluau u alunecări spre puritate pe structuri simfonice.

emieră) este plasată în ărănești cu Reforma lui i istorie. Mathis este de n *Altarul de la Isenheim*. Începe cu reflecțiile lui idă frământare a verii"; nul este ființa în lumina ii când intră în cuprinsul itindu-se pentru tărâmul te, în proiecția multime-

fundul șirului de păsări tea locului, marcată de ntrul de lume, îl ocupă Numai că reflecțiile lui ste nevoit să renunțe la i conflictele sociale din- gioase dintre catolici și lin Mathis, dar îi inspiră la *Isenheim*. Prin artă, mnezeeu.

alt „gigant” ce vorbește înța omului. Trăind din- lor sunt legi ce nu pot tate când ființa le este scă de dincolo de viață

facă din lucrările patro- cu lucrări din patrimo-



Foto: Nicu Cherciu

Călin CHIRILĂ și Marcel IURES în *Goldberg Show – Facerea lumii și alte întâmplări* după George Tabori

Întâlnirile Internaționale de la Cluj

Ion PARHON

Dedicate „extremelor”

În organizarea Teatrului Național din Cluj-Napoca s-a desfășurat cea de-a VII-a ediție a **Întâlnirilor Internaționale de la Cluj**, eveniment cultural conceput și împlinit impecabil prin profesionalismul și strădaniile pilduitoare dovedite de Mihai Măniuțiu, manager general, și Ștefana Pop-Curșeu, director artistic, împreună cu staff-ul, cu întregul colectiv al instituției și cu un vrednic cerc de colaboratori și prieteni, dintre care, spre cinstea lor și a gazdelor, unii au fost răsplățiți cu manifestă grațitudine și distincții binemeritate.

Festivalul s-a deschis printr-un insolit solo-omagiu la adresa muzicii, înfățișat cu puterea virtuților coregrafice de către Andreea Gavriliu, artistă aflată în rândul celor mai înzestrați și mai generoși interpreți și regizori români, căreia teatrul nostru contemporan îi datorează unele dintre clipele sale de grație și de unanim apreciată performanță. A urmat reprezentația cu *Portocala mecanică*, de Anthony Burgess, în regia lui Răzvan Mureșan, un foarte crud discurs artistic împotriva... violenței, populat însă nu numai cu scene horror sau erotice, dar și cu interogații privitoare la semnificațiile, consecințele și unele atitudini nu mai puțin provocatoare față de acest flagel aflat într-o neașteptată ofensivă (și) în acest început al celui de-al treilea mileniu.

Nu a lipsit din program întâlnirea cu teatrul tânăr, prin spectacolul **De ce, Anton Pavlovici Cehov?**, după *Mașinăria Cehov* de Matei Vișniec, în regia lui Cătălin Bocârnea, spectacol interpretat de absolvenți ai valoroasei școli de teatru clujene, premiat la Gala Tânărului Actor din acest an, organizată de UNITER la Costinești. Ne-a surprins plăcut prospețimea viu colorată a reevaluării filoanelor comic și dramatic din dramaturgia cehoviană, subordonată dorinței realizatorilor de a pune în lumină „o căutare a sentimentelor umane într-un context pirandellian”. Autentică „pată de culoare” a Festivalului și așteptată cu nerăbdare de toți cei prezenți, în special de publicul tânăr, reprezentația cu *God's Playground (Terenul de joacă al lui Dumnezeu)* ne-a prilejuit reîntâlnirea cu Alexander Bălănescu și Ada Milea, fără îndoială doi dintre „cei mai autentici” și mai îndrăgiți oameni de teatru, întâmpinați cu aplauze frenetice pe scenele festivalurilor din Sibiu, Cluj-Napoca, București etc., ori în străinătate, chiar dacă nu toți spectatorii „au organ” pentru această percepție a muzicii respective și a cântecelor despre care, în chip inspirat afirma doamna Anca Măniuțiu într-un program de spectacol, nu sunt „chiar atât de vesele și de nevinovate”. Dramaturgia românească – inspirată din evoluția societății românești de la momentele cenușii dinainte de 1989 până la ipostazele halucinante ale democrației tinere și suferinde de după acest an – a fost și ea reprezentată în festivalul clujean prin spectacolul gazdelor cu *Playlist*, piesa regretatului autor C.C. Buricea-Mlinarcic, în regia lui Tudor Lucanu. În pofida unor secvențe – poate prea lungi pentru alcătuirea generală a spectacolului –, această radiografie în viața unei familii româno-maghiare confruntată cu sinuozițiile timpului nostru, selecționată în FNT, a fost slujită cu har și haz amar de excelenții interpreți Emöke Kató, Ovidiu Crișan, Sânziana Tarța, Matei Rotaru, Mihai Florian Nițu (laureat al Galei Tânărului Actor) și Adrian Cucu.

Invitat de onoare pe scena clujeană, Teatrul Național din Iași ne-a oferit un ambițios demers artistic „baroc” inspirat de *Variațiunile Golberg*, de George Tabori, în regia

lui Mihai Măniuțiu, concepută de Andre Dobre și light-designerul Lumii și alte întâmplări de meditații, suspensivă și teatrală a teatrului, cu Călin Chirilă (*Regia*) discreție și subtilitate alături de care amintim expresivitate care i-au intrat pe

Dacă „Extreme” este susținute de critici fost și prezența în festival emblematică a de sentimentul alie semnata de această grafia lui Helmut S. Györgyjakab și light „Întâlnirilor Internaționale” cuprinși în distribuție protagonistul greu Rotaru, Patricia Br. interpreți ai mai mult mîntea și din bolnă

colul **De ce, Anton** în regia lui Cătălin de teatru clujene, TER la Costinești. or comic și drama- e a pune în lumină Autentică „pată de enți, în special de ș al lui Dumnezeu) Îndoială doi dintre aplauze frenetice și străinătate, chiar icii respective și a iu într-un program urgia românească i dinainte de 1989 ă acest an – a fost cu *Playlist*, piesa a pofida unor sec- -, această radio- ășile timpului nos- i interpreți Emöke i (laureat al Galei

-a oferit un ambi- le Tabori, în regia

lui Mihai Măniuțiu, adaptarea Ancăi Măniuțiu, decorul lui Adrian Damian, coregrafia concepută de Andreea Gavrilu, costumele Cristinei Milea, muzica originală de Mihai Dobre și light-design-ul realizat de Lucian Moga și Cristian Șimon. Intitulat *Facerea lumii și alte întâmplări*, spectacolul ne prilejuește o antrenantă descindere pe puntea de meditații, suspine și umor delicat dintre universul unor scene biblice și viața launtrică a teatrului, cu imagini și trăiri de o furtunoasă sangvinitate, înfățișate mai ales de Călin Chirilă (*Regizorul, Directorul teatrului*), cu naturațea dublată de inteligență, discreție și subtilitate din jocul lui Marcel Lureș (*Goldberg, asistentul domnului Fay*), alături de care am remarcat evoluțiile în general bine integrate întregului de Tatiana Ionesi, Doina Deleanu, Doru Aftanasiu, Oana Sandu, Ionuț Cornilă ș.a., fără a uita să amintim expresivitatea spectaculoasă a scenografiei și viguroasa expresie a celor care i-au întrupat pe „dansatori” și „îngerii Iadului.

Dacă „Extremele” au definit orizontul tematic al Festivalului și conținutul conferinței susținute de criticul George Banu, președinte onorific AICT, deloc întâmplătoare a fost și prezența în Festival a spectacolului cu *Procesul*, după Franz Kafka, personalitate emblematică a secolului trecut și a dramaturgiei dominate de vidul existențial și de sentimentul alienării. Conceput de regizoarea Mihaela Panainte, în dramaturgia semnată de aceasta și de Daniel Ilea, cu contribuția remarcabilă dovedită de scenografia lui Helmut Stürmer, muzica lui Ștefan Ursachi, coregrafia imaginată de Enikő Györgyjakab și light-design-ul lui Jénel Moldovan, acest ultim demers spectacular al „Întâlnirilor Internaționale” a constituit un exigent și edificator examen pentru actorii cuprinși în distribuție, din rândul cărora i-am putut remarca mai ales pe Ionuț Caras (K), protagonistul greu de uitat al poveștii, și pe Cristian Grosu, iar alături de ei pe Matei Rotaru, Patricia Brad, Anca Hanu, Adrian Cucu, Radu Lărgeanu și nu numai dâșșii, interpreți ai mai multor personaje din acest grotesc univers kafkian, ivite aieva din mintea și din bolnăvicioasele trăiri ale eroului. Cu gândul la amplul și excepționalul

studiu dedicat lui Kafka în 1968 de regretatul critic, eseist și erudit om de cultură Radu Enescu, mi-am zis că nu e deloc rău să ne întoarcem din când în când cu gândul la tensiunile „extreme” din acest roman tradus de Gellu Naum, ale cărui ecouri se conturează și în spectacolul clujean al Mihaelei Panainte, după ce regizoarea ne-a oferit nu de mult o emoționantă punere în scenă la Teatrul Maghiar de Stat din Cluj-Napoca inspirată de *Cartea bătrânilor*, poemul lui Szilágyi Domokos.

Complexitatea și bogăția evenimentului clujean a fost departe de a se rezuma la spectacolul de teatru, căci el a cuprins și semnificative dialoguri cu filmul și literatura sau prelegeri grăbite și ele să lărgescă aria satisfacțiilor intelectuale ale celor prezenți, așa cum au fost acelea intitulate „Teatrul japonez tradițional”, susținută de Fumio Owada (Japan Arts Council) și „Extremele teatrului și teatrul extremelor”, de George Banu. La „Întâlnirile Internaționale de la Cluj” au participat și numeroși alți oaspeți prestigioși de peste hotare, printre care directorul de scenă Roberto Bacci (Italia), criticii Mirella Nedelcu Patureau (Franța), Irina Wolf (Austria), precum și alți oameni de teatru ca Dieter Top (Germania), Rodrigo Francisco (Portugalia), Stathis Livathinos (Grecia), Eva Kraševsek (Slovenia), Marianne de Douhet (Franța) ș.a. Astfel, am urmărit scurtmetrajele din categoria filmelor horror, sub genericul „Seri extreme”, cu introducerea oferită de prof. Ioan Pop-Curșeu (președintele juriului Cluj-Shorts IFF), dar și avanpremierea filmului de lungmetraj *Dinții*, după piesa omonimă a lui Matei Vișniec, în regia lui Rareș Stoica și interpretarea tinerilor actori Radu Văduva, Andrei Zagorodnii și Cătălin Codreanu, urmată de un călduros dialog cu realizatorii, marcat de nedezmintita carismă a eminentului dramaturg și prieten fidel al acestui festival.

Prezența edificatoare și distinctă a cărții în ce privește dimensiunea nu numai culturală, ci și omagial-sărbătorească a evenimentului, a fost prefațată de o amplă Expoziție găzduită de foaierea Teatrului Național, intitulată, cum altfel, decât... „Extremele cărții”, realizată cu sprijinul Bibliotecii județene „Octavian Goga” și al

Asociației pentru și reviste, întâmpin. *Teatrul românesc* la o Universitate c îngrijită de Anca l cartea *Ușa, o gec* tată de Anca Măr De asemenea, cel artistice le-au fos *Dramatica* (1/201 Raluca Sas-Marir riție trimestrială, coordonat de crit tanța contribuțiilor

Cele mai em cordialitate s-au fă scenei clujene: Ște carte inspirată de de criticul Florica Eugenia Sarvari, n nul Cornel Țăranu nificative pentru r Fundația Culturală vreme în care pe gest de grațitudine ai scenei clujene.

udit om de cultură Radu  
nd în când cu gândul la  
e cărui ecouri se contu-  
egizoarea ne-a oferit nu  
e Stat din Cluj-Napoca

arte de a se rezuma la  
cu filmul și literatura sau  
e ale celor prezenți, așa  
de Fumio Owada (Japan  
rge Banu. La „Întâlnirile  
stigioși de peste hotare,  
irella Nedelcu Patureau  
Dietter Top (Germania),  
a Kraševsek (Slovenia),  
le din categoria filmelor  
f. Ioan Pop-Curșeu (pre-  
lungmetraj *Dinții*, după  
interpretarea tinerilor actori  
e un călduros dialog cu  
aturg și prieten fidel al

limensiunea nu numai  
pafațată de o amplă  
, cum altfel, decât...  
Octavian Goga” și al

Asociației pentru performanță în cultură. Am asistat la câteva lansări ale unor volume și reviste, întâmpinate cu interes de cei prezenți. Mă refer la studiul *Un teatru al regizorului. Teatrul românesc văzut de un american* de Robert Cohen, apreciat regizor și profesor la o Universitate din California, dar și prieten al Festivalului clujean, ediție alcătuită și îngrijită de Anca Măniuțiu, apărută la Casa Cărții de Știință din Cluj-Napoca, sau la cartea *Ușa, o geografie intimă*, de George Banu, apărută la Editura Nemira, prezentată de Anca Măniuțiu cu participarea autorului la Sala „Tonitza” a Muzeului de Artă. De asemenea, celor interesați de noile preocupări și percepții circumscrise creației artistice le-au fost comentate articole cuprinse în revista academică *Studia UBB. Dramatica* (1/2017), prezentată de conf.dr. Ștefana Pop-Curșeu (redactor-șef) și Raluca Sas-Marinescu (coordonator număr), dar și în *Hystrio*, revistă italiană cu apariție trimestrială, ultimul număr având un amplu capitol dedicat teatrului românesc, coordonat de criticul Irina Wolf, cea care a și vorbit despre profilul revistei și importanța contribuțiilor românești la împlinirea obiectivelor sale.

Cele mai emoționante clipe de bucurie estetică, de prețuire a „omului de teatru” și de cordialitate s-au făcut simțite prin lansarea volumelor dedicate unor străluciți interpreți ai scenei clujene: *Ștefan Braborescu – portret în crâmpoie*, de Roxana Croitoru și Irina Zlotea, carte inspirată de personalitatea complexă a regretatului artist și om de cultură (prezentată de criticul Florica Ichim și de prof. Ion Vartic) și *Anton Tauf între vocație și damnare* de Eugenia Sarvari, volum lansat în prezența admirabilului actor și comentat de academiciantul Cornel Țăranu și de Anca Hațieganu, împreună cu o selecție pe ecran de imagini semnificative pentru marile sale performanțe interpretative. Amândouă cărțile au fost editate de Fundația Culturală „Camil Petrescu” și constituie și ele un semn de prețuire a valorilor într-o vreme în care percepția acestora are de suferit, iar lansarea lor poate fi sinonimă cu un gest de grație al organizatorilor Festivalului pentru străluciții slujitori de ieri și de astăzi ai scenei clujene.